

Tervon liikenneturvallisuuksuunnitelma

Liikenneturvallisuus- suunnitelma

Turvallinen liikenne syntyy monista tekijöistä. Liikenneonnettomuuksien taustalla on lukuisia liikenneympäristöön, ajoneuvoon ja liikkujaan liittyviä tekijöitä. Samoin liikenneturvallisuuden parantuminen edellyttää useiden tahojen toimia ja kiinteää yhteistyötä.

Liikenneympäristön parannustoimenpiteiden suunnittelun ja turvallisten ratkaisujen toteutuksen päävastuu on kunnan teknisellä toimella ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella (ELY-keskus). Maankäytön suunnittelulla vaikutetaan liikkumisen tarpeeseen ja turvallisen liikkumisen mahdollisuuksiin pitkällä jännteellä. Tienkäyttäjien liikennekäyttäytymiseen ja taustalla vaikuttaviin asenteisiin ja arvoihin vaikuttaminen on keskeinen tapa parantaa koettua turvallisuutta ja siten tukea esim. kuntalaisten omatoimista liikkumista. Parhaimmillaan liikenneturvallisuusnäkökulma otetaan huomioon eri hallintokunnissa monissa toimitissa, kuten esimerkiksi henkilö- ja tavarakuljetusten hoitamisessa ja työntekijöiden liikkumisessa. Poliisin suorittama liikenteen valvonta ja Liikenneturvan tarjoama monipuolinen asiantuntija-apu liikenneturvallisuustyössä ovat merkittäviä. Arjen liikenteessä korostuu jokaisen liikkujan vastuullinen käyttäytyminen mm. turvavälineiden käyttö, liikennesääntöjen noudattaminen ja muiden liikkujien huomioiminen.

Liikenneturvallisuussuunnitelman pohjalta Tervon kunta, ELY-keskus ja muut yhteistyötahot voivat toteuttaa jatkuvaa suunnitelmallista liikenneturvallisuustyötä sekä kestävästi liikkumisen edistämistä alueella. Suunnitelmassa on kuvattu liikenneturvallisuustyö ja liikenneympäristön parantamistoimenpiteet.

Liikenneturvallisuustilanne

Tervossa tapahtui vuosina 2013–2017 yhteensä 24 poliisin tietoon tullutta tieliikenneonnettomuutta, joista 2 (8 %) johti henkilövahinkoon (kuolemaan tai loukkaantumiseen). Asukaslukuun suhteutettuna kunnan alueella tapahtui vähemmän henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia (25 onn./ 100 000 as., keskiarvo vuosien 2013–2017 onnettomuuksista) kuin koko maassa keskimäärin (90 onn./ 100 000 as.).

Tieliikenneonnettomuudet 2013 - 2017

Yksittäis- onnettomuudet

29 % (7 kpl)
kaikista onn.

2 kpl
henkilövahinkoon
johtanutta
onnettomuutta

Hirvi- ja peura- onnettomuudet

46 % (11 kpl) kaikista
onnettomuuksista

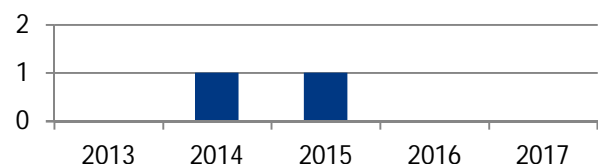
96 %

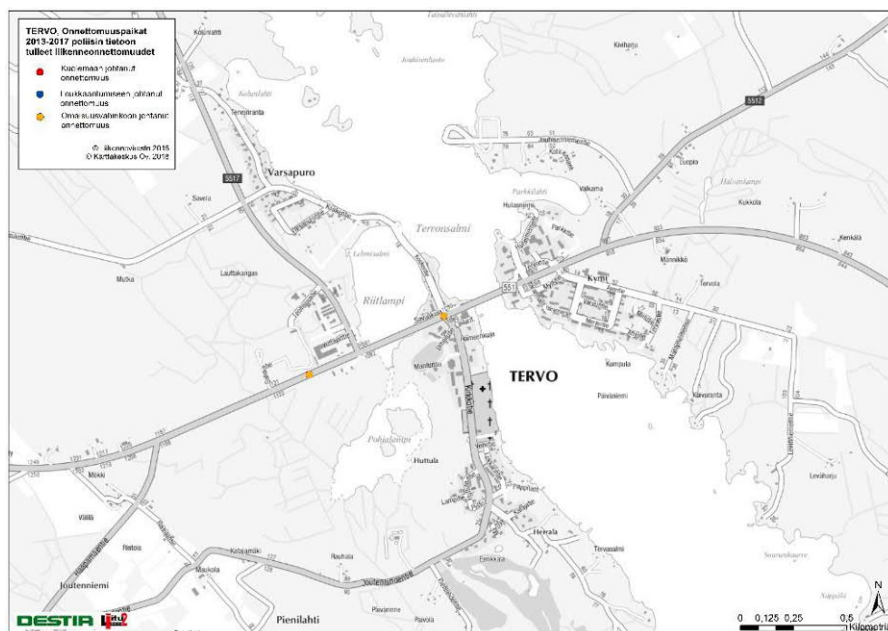
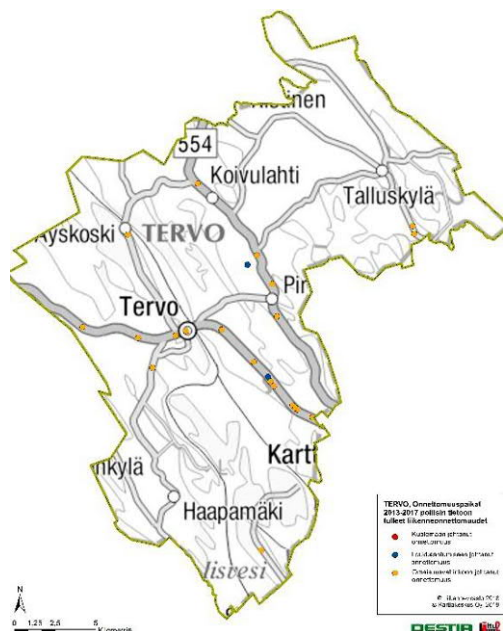
kaikista onnettomuuksista
tapahtui taajama-alueen
ulkopuolella

Lähde: Poliisin tietoon tulleet liikenneonnettomuudet,
Liikennevirasto, tilanne 02/2018

Liikenneonnettomuudet aiheuttavat inhimillistä kärsimystä. Kunnille ne merkitsevät myös taloudellisia menetyksiä. Tervossa 2013–2017 tapahtuneet onnettomuudet maksoivat yhteiskunnalle vuosittain noin 130 000 euroa, josta kunta maksaa pääasiassa terveys- ja sosiaalityön kautta 15–20 % eli noin 30 000 euroa vuodessa.

Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä vuosina 2013-2017

Hirvieläinonnettomuudet

Pohjois-Savossa on vahva hirvikanta. Hirvieläinonnettomuuksia tapahtuu eniten syksyllä aamu- ja iltahämärässä. Hirvieläinonnettomuuksiin voi vaikuttaa ajonopeuden alentamisella, joka antaa kuljettajalle lisää reagointiaikaa ja vähentää hirvieläinonnettomuuden seurausten vakavuutta. Tervossa tapahtui vuosina 2012-2016 yhteensä 9 hirvieläinonnettomuutta. Vuonna 2015 poliisi muutti eläinonnettomuuksien kirjaustapaa, minkä takia vuosien 2016–2017 omaisuusvahinkoon johtaneiden onnettomuuksien tiedot eivät ole enää vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin.

Koululaisten liikenneturvallisuus

Suunnittelutyön aikana toteutettiin oma kysely koululaisille. Tervon liikenneturvallisuutta koskevaan koululaiskyselyyn vastasi parikymmentä 7-8. luokalla olevaa koululaista. Kyselyyn vastanneiden koululaisten koulumatkan pituus yhteen suuntaan on 45 %:lla alle viisi kilometriä ja lopuilla yli viisi kilometriä. Hie-man yli puolet (55 %) kyselyyn vastanneista koululaisista kulkee koulumatkansa koulukuljetuksella. Koulukuljetuksessa ei koeta olevan liikenneturvallisuusongelmia tai -puutteita. Koululaisista 32 % kulkee koulumatkansa polkupyörällä ja 9 % jalan. Koulumatka koetaan pääasiassa erittäin tai melko turvaliseksi, vaikka suurin osa vastaajista joutuu käyttämään autotien piennarta koulumatkallaan. Koulumatkoilla koululaiset kokevat ongelmaksi sen, etteivät autot aja nopeusrajoitusten mukaan ja teitä ei aurata tarpeeksi. Turvavälineiden käytössä koululai-

silla on parantamisen varaa. Vain 24 % kyselyyn vastanneista käyttää aina pyöräillessä pyöräilykypärää ja 68 % käyttää aina auton matkustajana turvavyötä. Heijastinta käyttää aina pimeällä liikkuessaan 23 % vastanneista.

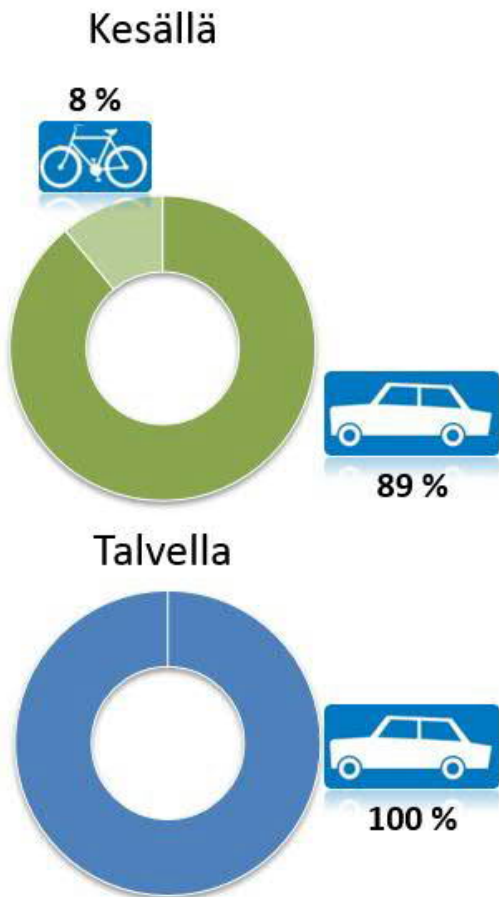
Liikenteen haasteet

Suunnittelutyön aikana toteutettiin kuntalaisille liikennekysely. Kyselyn vastauksista selvisi, että kuntalaisten mielestä jalankulun ja pyöräilyn olosuhteissa suurimpia puutteita ovat jalankulku- ja pyöräteiden riittämättömyys ja jatkuvuuden puute sekä huono kunto ja huonot näkemät (puut, pensaat, lumivalit, jne.). Ajoneuvoliikenteen osalta suurimpia puutteita ovat maanteiden ja katujen huono kunto sekä talvikunnossapidon puutteellisuus.

Vastaajien mielestä yleisimmät liikenneerikkomukset ovat nopeusrajoitusten noudattamatta jättäminen, raskaan liikenteen suuret tilannenopeudet sekä liian pienet turvavälit. Turvavälineiden käytön osalta vain 83 % kyselyyn vastanneista käyttää aina turvavyötä henkilöautossa. Kaikki kyselyyn vastanneet käyttävät aina lapsella turvalaitetta autossa ja pyöräillessä, sekä mopoillessa/ moottoripyöräillessä kypärää. Pyöräilykypärän käytössä on parantamisen varaa, koska vastanneista vain 20 % käyttää aina pyöräillessä pyöräilykypärää. Heijastinta pimeällä käyttää vastanneista aina 69 %.

67 %:n mielestä Tervossa on yleensä melko turvallista liikkua ja 11 %:n mielestä liikkuminen on melko vaarallista.

Kulkumuodot työ- ja asiointimatkoilla

laisille viihtyisä ja turvallinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä.

Koettua turvallisuutta, liikennesääntöjen noudattamista, toisten huomioonottamista ja kuntalaisten omatoimista liikkumista pyritään edistämään tietoihin, taitoihin ja asenteisiin vaikuttamalla. Viimekädessä jokainen kuntalainen voi omilla valinnoillaan toteuttaa visiota omassa liikkumisessaan. Visiota tukemaan asetettiin kolme konkreettista tavoitetta.

Tieliikenteessä tapahtuvia onnettomuuksia vähennetään valtakunnallisen tavoitteen mukaisesti.

Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita kehitetään niin, että jalankulusta ja pyöräilystä tulee käytetyimmät kulkumuodot lyhyillä matkoilla.

Kunnassa tehdään jatkuvaa liikenneturvallisuustyötä ja kannustetaan kaikkia kuntalaisia omatoimiseen liikkumiseen.

Tavoitteet

Valtakunnallinen liikenneturvallisuustyö on vuodesta 2001 alkaen perustunut tieliikenteen turvallisuusvisioon. Visio kuvaa yhteistä tahtotilaa, jota kohden kaikki toimijat määrätietoisesti suuntaavat omaa toimintaansa. Valtakunnallisen vision ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen vision mukaisesti, Tervon liikenneturvallisuusvisioksi esitetään:

”Kukaan ei kuole tai loukkaannu vakavasti liikenteessä. Liikkuminen kehittyy yhä kestävämpään suuntaan ja se koetaan turvalliseksi.”

Visio kuvaa pitkän aikavälin tahtotilaa, johon pyritään aktiivisella liikenneturvallisuustyöllä erilaisin keinoin. Vision tavoittamisen ytimenä on maankäytön ja liikenneympäristön suunnittelun keinoin tarjota kunta-

Liikenneturvallisuustyön kehittäminen

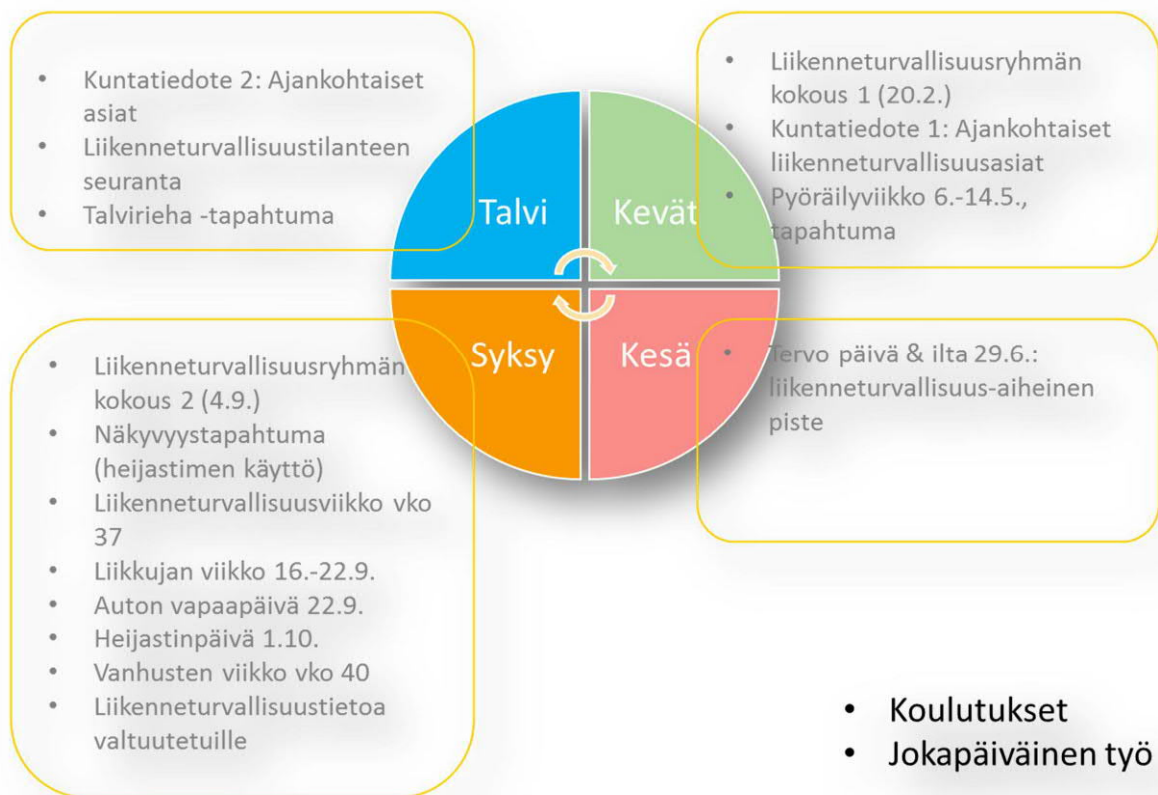
Kasvatus, koulutus ja tiedotus

Liikennekasvatuksella pyritään vaikuttamaan ihmisten käyttäytymiseen ja valintoihin liikenneturvallisuutta parantavasti. Liikenneturvallisuustyö jatkuu kaikissa elinkaaren vaiheissa painotuksien vaihdellessa ikäryhmittäin. Nopeusrajoitusten noudattaminen, suojatien kunnioittaminen ja turvalaitteiden käyttö parantavat kaikenikäisten turvallisuutta liikenteessä. Turvallisuutta arvostava aikuinen on myös hyvä esimerkki lapsille. Ikäihmisten liikkumismahdollisuuksia voidaan turvata yhteiskunnallisilla tukipalveluilla. Turvalaitteiden ja apuvälineiden käytöstä tiedottamalla parannetaan itsenäisesti liikkuvien turvallisuutta. Ikäautoilijoiden ajokykyä voidaan ylläpitää itseopiskeluaineiston ja Ikäautoilijan kuntokurssien avulla.

Liikenneturvallisuustyöllä parannetaan ihmisten tietämystä liikkumisympäristöstään ja turvallisen liikennekäyttämisen tiedostamista. Yhdessä fyysisen liikenneympäristön parantumisen kanssa tienkäyttäjien muuttuvat asenteet ja arvot parantavat liikenneturvallisuutta. Asenteisiin vaikuttaminen on kuitenkin pitkäjänteistä työtä ja tuloksia on vaikea mitata tai osoittaa.

Liikenneturvallisuustyötä ohjataan vuosikellolla, jossa on kuvattu kunnan liikenneturvallisuuden toiminta eri hallintokunnissa. Vuosikellon ylläpito on helppoa ja vuosikellon sisältöä päivitetään jatkuvasti kunnan liikenneturvallisuusryhmän toimesta. Vuosikellon lisäksi kunnan eri tahoilla on jokapäiväisiä toimintatapoja, joissa huomioidaan turvallinen liikkuminen.

TERVON LIIKENNETURVALLISUUDEN VUOSIKELLO 2018

Liikenneturvallisuusasioiden käsittely kunnassa

Tervossa liikenneturvallisuustyötä koordinoidaan liikenneturvallisuusryhmän toimesta. Suunnittelutyön aikana esitetään, että ryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Ryhmässä käsitellään koko liikenneturvallisuustyön kenttää, eli keskustellaan niin liikenneympäristöön, liikennekasvatukseen ja viestintään kuin valvontaankin liittyvistä toimenpiteistä. Toiminnan painopisteinä ovat kuitenkin liikennekasvatus ja viestintä sekä liikenneturvallisuustyön rakenteisiin liittyvät asiat, kuten eri henkilöstöryhmien kouluttaminen tai liikenneturvallisuusteeman kytkeminen kunnan strategiaihin.

Työn keskeisenä tavoitteena on jatkuvan liikenneturvallisuustyön ylläpitäminen kunnassa. Lisäksi tavoitteena on lisätä yhteistyötä eri hallintokuntien välillä sekä muiden kuntien ja ulkopuolisten tahojen kanssa, lisätä liikenneturvallisuustyön arvostusta erityisesti päättäjien keskuudessa sekä järjestää työlle tarvittavat resurssit. Liikenneturvallisuusryhmä määrittelee liikenneturvallisuustyön tavoitteet vuosittain edellisen vuoden palautteiden, kokemusten ja seurannan perusteella. Tavoitteita tukevien käytännön toimenpiteiden suunnittelusta ja toteuttamisesta huolehtivat eri hallintokuntien työntekijät.

Kunnan liikenneturvallisuusryhmän tehtäviä yleisesti ovat:

- Työn organisointi ja vastuun jakaminen.*
- Tavoitteiden asettaminen ja niiden tarkistaminen vuosittain.*
- Vuosikellon päivittämisestä ja toteuttamisesta huolehtiminen.*
- Liikenneturvallisuustilanteen ja -kehityksen sekä liikenneturvallisuustyön seuranta.*
- Tiedottaminen sekä kunnan hallinnon sisällä että ulospäin kuntalaisille.*
- Eri liikkujaryhmien näkökulmien huomioiminen maankäytön ja liikenteen suunnitelmissa.*

Kestävän liikkumisen edistäminen

Kestävällä liikkumisella tarkoitetaan liikkumisen painopisteen siirtämistä henkilöautoilua vähemmän päästöjä aiheuttaviin ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta edullisiin kulkutapoihin. Auton käyttö on edelleen tarpeen ja perusteltua, mikäli jalankulku ja pyöräily tai joukkoliikenne ei syystä tai toisesta sovi omaan elämänrytmiin. Viisas liikkuminen tarkoittaa sitä, että eri kulkutapoja käytetään järkevästi ja sopivasti: lyhyillä matkoilla kävellään tai pyöräillään, pitkillä matkoilla mennään junalla tai bussilla ja autoa käytetään silloin kuin se on sopivin tai jopa ainoa mahdollinen kulkutapa.

Jalankulun ja pyöräilyn houkuttelevuuteen vaikuttavat liikkumisympäristöjen viihtyisyys ja esteettömyys, liikkujien kokemana turvallisuus sekä väyläverkoston kattavuus ja laatutaso. Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteiden parantamiseen tulee ensisijaisesti panostaa taajama-alueilla, joissa potentiaali näiden kulkutapojen käyttöön on suurin, mutta joissa myös liikenneturvallisuustilanne on heikoin. Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteista huolehditaan erityisesti koulujen ja oppilaitosten, palvelukotien, kirjastojen, terveyskeskusten, urheilukohteiden, päivittäistavarakauppojen ja suurten työpaikkakeskittymien lähialueilla. Jalankulku- ja pyörätieverkkoa kehitetään ensisijaisesti täydentämällä olemassa olevaa verkkoa ja poistamalla epäjatkuvuuskohtia. Jalankulun ja pyöräilyn turvallisuuden parantaminen edellyttää autojen ajonopeuksien hillitsemistä sekä turvallisia liikennejärjestelyitä etenkin liittymissä ja tietä ylitettäessä.

Liikenteen rauhoittaminen

Taajamien pahin liikenneturvallisuusongelma on korkea ajonopeus. Taajamissa henkilövahingot koh-

distuvat yleensä jalankulkijoihin tai pyöräilijöihin. Nopeustason pienikin alentaminen vähentää henkilövahinkoriskiä merkittävästi. Liikenteen rauhoittamisen tavoitteena on asuin- tai asointiympäristön turvallisuuden sekä viihtyvyyden lisääminen jalankulun ja pyöräilyn ehdoilla. Liikenneympäristön tulee olla sellainen, että alhainen nopeustaso tuntuu mielekkäältä ja helpolta noudattaa.

Looginen nopeusrajoitus ja etuajo-oikeusjärjestelmä toimivat perustana liikenteen rauhoittamisessa. Uusilla alueilla katuverkon rakentamisen yhteydessä pyritään katutilaa jäsentämällä ja oikein mitoittamalla takaamaan turvallinen ympäristö ilman erillisiä hidasteita. Tiivis katutila (tarkoituksenmukainen poikkileikkaus ja katutilan rajaaminen istutuksin tai rakennuksin) ja pienipiirteinen geometria (lyhyet suorat osuudet ja pienet kaarresäteet) osoittavat kuljettajalle sopivan ajonopeuden. Hidasteilla voidaan alentaa ajonopeuksia valmiilla alueilla.

Liikenneympäristön parantaminen

Liikenneympäristön parantamiseksi on esitetty pieniä ja kustannustehokkaita tie- ja katu ympäristön parannustoimia. Toimenpideohjelman laadinta on pohjautunut laajaan vuorovaikutukseen ELY-keskuksen, kunnan ja sidosryhmien kanssa. Suunnittelun keskiössä on ollut kestävien liikkumismuotojen – jalankulun ja pyöräilyn – turvallisuuden parantaminen ajoneuvoliikenteen olosuhteita unohtamatta.

Liikenneympäristön toimenpiteet on raportoitu erillisinä toimenpideohjelmana. Kullekin toimenpiteelle on määritetty kustannusarvio, kiireellisyysluokka ja vastuutaho. Tervossa on esitetty yhteensä 14 parantamiskohdetta ja niihin 24 yksittäistä toimenpidettä. Toimenpiteet on määritelty kolmeen kiireellisyysluokkaan noin kymmenen vuoden ajalle. Tervossa toimenpiteiden yhteenlaskettu kustannusarvio on noin 0,9 miljoonaa euroa, josta kunnan osuus on noin 0,2 miljoonaa euroa (20 %). Osa kustannusarvioista on suuntaa antavia ja osa toimenpiteistä vaatii jatkosuunnittelua. Myös kiireellisyysluokat ovat suuntaa antavia ja ne voivat muuttua esimerkiksi yleisen taloustilanteen vuoksi.

Jatkotoimenpiteet ja seuranta

Seurannan tavoitteena on tarkastella, miten liikenneturvallisuuksuustyössä on onnistuttu. Liikenneturvallisuuksuustyö on luonteeltaan pitkäjänteistä ja onnettomuuksien syntyyn vaikuttavat useat tekijät yhdessä. Yksittäisten toimenpiteiden vaikutuksia ei yleensä ole suoraan nähtävissä onnettomuustilastoissa vaan työn tulokset näkyvät vasta pidemmän ajanjakson kuluessa. Seurannan kautta pyritään osoittamaan, että tehty työ on oikeansuuntaista. Seuranta auttaa myös niukkojen resurssien kohdentamisessa ja liikenneturvallisuuksuustyön suunnittelussa. Seurannan kautta voidaan vaikuttaa myös työntekijöiden motivaatioon jatkaa toimintaa.

Liikenneturvallisuuksuustyön jatkuvan koordinoinnin ja järjestelmällisen seurannan apuvälineenä käytetään mittareita. Mittareiden avulla voidaan muodostaa käsitys liikenneturvallisuuksuustyön edistymisestä ja ryhtyä tarvittaviin jatkotoimenpiteisiin. Mittareiden tavoitteena on oman työn kehittäminen liikenneturvallisuuksuuskehityksen perusteella. Tämä palvelee kaikkia liikenneturvallisuuksuustyötä tekeviä tahoja, sillä mittarit kuvaavat pelkistetysti liikenneturvallisuuksuustyön edistymistä ja sen tavoitteita.

Liikenneturvallisuuksuussuunnitelma esitetään käsiteltäväksi kunnan asianomaisissa lautakunnissa ja hallituksessa. Poliittinen käsittely vahvistaa liikenneturvallisuuksuudelle asetetut tavoitteet ja osoittaa työhön tarvittavat resurssit. Tämä korostaa omalta osaltaan liikenneturvallisuuksuustyön painoarvoa. Suunnitelman valmistuttua tärkeintä on käytännön toiminnan jatkaminen ja toimenpiteiden toteutuksen aloittaminen.

Mittarit

- Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrä (henkilöä/ vuosi)
- Tieliikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä (henkilöä/ vuosi)
- Henkilövahinkoon johtaneiden tieliikenneonnettomuuksien määrä (kpl/ vuosi)
- Henkilövahinko-onnettomuuksissa mukana olleiden nuorten (15-24 -vuotiaat) määrä (henkilöä/ vuosi)
- Turvavälineiden käytön seuranta (esim. pyöräilykypärä)
- Liikenneturvallisuuksuryhmän kokousten määrä
- Liikenneturvallisuuksusaiheisten tapahtumien tai koulutusten määrä
- Toteutettujen liikenneympäristön parantamistoimenpiteiden määrä
- Liikenneaiheisten tiedotteiden määrä

Pohjois-Savon elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus
www.ely-keskus.fi

Tervon kunta
www.tervo.fi

Suunnitelman laatija: Destia Oy/ Jutta-Leea Ylönen, Hanna Puolimatka
Kuvat: Jutta-Leea Ylönen